

Стрельников В. Ю.

strelnikov.poltava@gmail.com

д. пед. н., проф., Полтавська академія неперервної освіти
ім. М. В. Остроградського

ВАЖЛИВІСТЬ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ОСВІТНЬОЇ ТРАЄКТОРІЇ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ У СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ДЛЯ ПОВНОЦІННОЇ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ

Актуальність проблеми реалізації індивідуальної освітньої траєкторії ветеранів війни у системі неперервної освіти для повноцінної соціальної адаптації є незаперечною. Означена проблема піднімалася у наукових розвідках, присвячених сучасному розумінню шляхів соціальної адаптації учасників війни (П. Ворона [1–2], О. Зайченко, Л. Кушнір [3]), соціальній адаптації військовослужбовців Збройних Сил України, формуванню проєктивної компетентності майбутніх соціальних працівників в умовах військової агресії (Л. Лебедик [4; 5]), теоретичним і методологічним засадам освіти дорослих (Л. Лук'янова, Л. Сігаєва, О. Аніщенко [6]) та ін.

Проблему реалізації індивідуальної освітньої траєкторії ветеранів війни у системі неперервної освіти для їхньої повноцінної соціальної адаптації розглянемо, спираючись також на наші попередні дослідження складників організації неперервної освіти [7], соціальної адаптації переміщених осіб із зони агресії РФ та учасників АТО у системі освіти дорослих [8], можливостей системи освіти дорослих для вирішення означених проблем [9], створення та розвитку безпечного освітнього середовища в умовах воєнного стану [10] та ін.

Реалізація індивідуальної освітньої траєкторії ветеранів війни у системі неперервної освіти має ґрунтуватися на таких видах адаптації ветеранів війни, як: 1) психологічна мотиваційна адаптація (полягає у перебудові стереотипів дій ветерана, його мислення тощо): 2) організаційно-цільова адаптація, що

враховує індивідуальні особливості ветеранів; 3) змістовна адаптація (передбачає варіативність навчальних планів і програм); 4) технологічна адаптація (охоплює проектування прийомів, методів, технологій навчання).

Реалізація індивідуальної освітньої траєкторії ветеранів війни у системі неперервної освіти має будуватися на основі позицій андрагогіки: 1) ветерану належить у навчанні головна роль; 2) ветеран прагне до самостійності, самореалізації і самоврядування у житті та навчанні; 3) ветеран має бойовий, життєвий, професійний досвід, який використовує для навчання себе і своїх побратимів; 4) ветеран війни навчається для вирішення власних життєвих проблем і досягнення конкретної поставленої мети; 5) ветеран розраховує на негайне застосування знань, умінь, навичок, особистісних якостей, набутих у закладі неперервної освіти; 6) навчальна діяльність ветерана у системі неперервної освіти зумовлюється побутовими, часовими, просторовими, фаховими, соціальними чинниками; 7) навчання ветерана війни є спільною його діяльністю з педагогом закладу неперервної освіти.

Список використаних джерел:

1. Ворона П. В. Соціальна адаптація учасників українсько-російської війни на сході України: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Психосоціальна підтримка осіб з травмою війни: міжнародний досвід та українські реалії* : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., м. Маріуполь, 28 лют. 2018 р. Маріуполь : ДонДУУ, 2018. 322 с. С. 219–224.

2. Ворона П. В. Шляхи соціальної реабілітації учасників українсько-російської війни на сході України: зарубіжний досвід. *Вісник НУЦЗ, серія «Державне управління»*. 2018. №1 (8). С. 109–120.

3. Зайченко О. К., Кушнір Л. В. Роль інституцій культури та освіти у психосоціальній підтримці осіб з травмою війни. *Психосоціальна підтримка осіб з травмою війни: міжнародний досвід та українські реалії*: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., м. Маріуполь, 28 лют. 2018 р. Маріуполь : ДонДУУ, 2018. 322 с. С. 291–298.

4. Лебедик Л. В. Соціальна адаптація військовослужбовців Збройних Сил України. *I Міжнар. наук.-практ. конф. «Соціальні аспекти військово-професійної діяльності сектора безпеки і оборони: виклики сьогодення»*: Збірник тез доповідей, 20.05.2021 / під ред. Трубавіної І. М., Міршука О. Є., Чупрінової Н. Ю. Х.: НА НГУ, 2021. 336 с. С. 225–227.

5. Лебедик Л. В. Формування проєктивної компетентності майбутніх соціальних працівників в умовах військової агресії. *Становлення особистості дитини в умовах сучасного розвитку суспільства: соціально-педагогічний, психологічний, корекційний і медичний аспекти* : матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Полтава, 12–13 трав. 2022 р. / за заг. ред. Н. Г. Пахомової, В. І. Березан. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2022. 266 с. С. 137–142.

6. Освіта дорослих: теоретичні і методологічні засади: монографія / авт. кол.: Лук'янова Л. Б., Сігаєва Л. Є., Аніщенко О. В. та ін. К. : Педагогічна думка, 2012. 272 с.

7. Стрельніков В. Ю. Організація неперервної освіти педагогічних працівників на засадах фасилітувального підходу в умовах воєнної агресії. *Постметодика*. 2022. №1–2. С. 64–81.

8. Стрельніков В. Ю. Соціальна адаптація переміщених осіб із зони агресії РФ та учасників АТО у системі освіти дорослих. *Філософія публічного управління*. 2018. № 2. С. 67–70.

9. Стрельніков В., Лебедик Л. Можливості системи освіти дорослих для соціальної адаптації переміщених осіб із зони агресії РФ та учасників АТО. *Роль держави та громадського сектору в соціальній адаптації переміщених осіб із зони агресії РФ та учасників АТО*: збірник матеріалів круглого столу до Дня захисника України, Київ, 17 жовт. 2018 р. / За заг. ред. Войтович Р. В., Ворони П. В. К. : ТОВ «Видавничий дім «АртЕк», 2018. С. 175–179.

10. Стрельніков В. Ю. Створення та розвиток безпечного освітнього середовища закладу неперервної освіти в умовах воєнного стану. *Освітній менеджмент: успішні практики й виклики в контексті розбудови НУШ*. Матеріали Міжрегіон. наук.-практ інтернет-конф. Полтава, 19 квіт. 2023 р. : за

заг. ред. С. В. Королюк, О. В. Касьянкової. Полтава : ПАНУ, 2023. 94 с. С. 63–65.

Уманчук Ольга

5672910@stud.nau.edu.ua

Науковий керівник:

Бибик Д.Д., доц., доктор філософії в галузі соціальної роботи,
доцент кафедри соціальних технологій НАУ

РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК КЛЮЧОВИЙ МЕХАНІЗМ СОЦІАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

Військовий конфлікт та внутрішні міграції, спровоковані російським вторгненням в Україну, суттєво впливають на соціальну інтеграцію та стають важливим викликом для психосоціальних технологій та практик соціальної роботи. Соціальна робота в цьому контексті має важливе значення, надаючи психосоціальну підтримку, допомагаючи у вирішенні конфліктів та сприяючи інтеграції через підтримку різноманітних аспектів життя та ціннісних орієнтацій.

Науковці (Т. Алексеєнко, Л. Гончар, Т. Куниця, Д. Бибик) зазначають, що справжня точка біфуркації для проблем вимушених переселенців внаслідок російської агресії в Україні дійсно пов'язана із ціннісними смислами реального життя та соціального виховання, особливо в контексті процесу їхньої інтеграції в нове соціальне середовище [1]. На процес інтеграції внутрішньо переміщених осіб впливає ключовий механізм, як-от: ресурсне забезпечення, орієнтоване на різні аспекти життя та на визначення успіху інтеграційного процесу, особливо в контексті вимушених переселенців.

Ресурсне забезпечення в сучасному суспільстві відіграє критичну роль у процесі соціальної інтеграції і визначає можливість індивідів та груп втілювати свої потенціали та амбіції, брати участь в суспільних подіях і